

Analysavdelningen
Hans Karlsson
Inger Johannisson
010-454 23 54

Sveriges pensioner 2005–2014 – Inkomstgrundad allmän ålderspension, tjänstepension och avdragsgill privat pension

Sammanfattning

Promemorian visar utvecklingen av beloppen för utbetalningar, premier och förvaltad kapital för inkomstgrundad allmän ålderspension (inkomst-, tilläggs- och premiepension) tjänstepension och avdragsgill privat pension.

Det samlade förvaltade pensionskapitalet beräknas uppgå till närmare 4 700 miljarder kronor i slutet av 2014. Det är en ökning med 600 miljarder kronor från föregående år och med närmare 2 400 miljarder kronor sedan 2005. Tjänstepensionskapitalet utgjorde cirka 48 procent av kapitalet 2014 och premiepensionen uppgick till närmare 17 procent av kapitalet. Buffertkapitalet tillkommer till dessa beräkningar och uppgick per den siste december 2014 till drygt 1 180 miljarder kronor.

Den del av tjänstepensionsskulden som inte fonderas ingår inte heller i beräkningen av det samlade förvaltade pensionskapitalet. Uppskattningsvis uppgår den ej fonderade skulden till cirka 1 000 miljarder kronor, varav ungefär 450 miljarder kronor utgörs av den ej fonderade pensionsskuld som finns i kommuner och landsting.

Pensionspremierna har ökat kontinuerligt sedan 2005 för samtliga pensionsslag och beräknas ha uppgått till sammanlagt 442 miljarder kronor för år 2014. I kronor räknat har inkomstpensionen ökat mest.

Det totala utbetalade pensionsbeloppet ökade från drygt 200 miljarder kronor 2005 till ungefär 371 miljarder kronor 2014. I kronor räknat har utbetalningarna från inkomstpensionen ökat mest medan utbetalningarna från tjänstepensionen har ökat mest relativt sett med en fördubbling. I slutet av 2014 utgjorde tjänstepensionens andel av de totala utbetalningarna cirka 25 procent. Utbetalningarna av premiepension är fortsatt förhållandevis låga och uppgick till cirka en procent av de sammanlagda pensionsutbetalningarna.

Innehåll

Sveriges pensioner 2005–2014 – Inkomstgrundad allmän ålderspension, tjänstepension och avdragsgill privat pension	1
Sammanfattning	1
Inledning	3
Totalt förvaltad kapital	3
Totala pensionspremier	5
Total utbetald pension	6
Jämförelse mellan premier och utbetalningar för tjänstepension	7
Datakällor	9
Allmän ålderspension	9
Tjänstepension	9
Premier för tjänstepension	10
Utbetalningar av tjänstepension	10
Förvaltad tjänstepensionskapital	10
Avdragsgillt privat pensionssparande	11
Premier och förvaltad kapital för avdragsgillt privat pension	11
Utbetalningar av privat avdragsgill pension	11
Bilaga 1 – Dataunderlag	12
Inkomstgrundad allmän pension	12
Tjänstepension	13
Avdragsgillt privat pensionssparande	13

Inledning

Promemorian visar utvecklingen av beloppen för utbetalningar, premier och förvaltad kapital för inkomstgrundad allmän ålderspension (inkomst-, tilläggs- och premiepension) tjänstepension och avdragsgill privat pension. Data visas på aggregerad nivå och avser perioden 2005 – 2014. De uppgifter som anges inom parentes avser motsvarande uppgift föregående år.

Data för tjänstepension är mycket ungefärliga eftersom vi saknar helt eller delvis underlag för exempelvis pensionsstiftelser och pensionsavsättningar i balansräkning. Data är inte heller alltid jämförbara över tid eftersom grunderna för underlagen har ändrats något under vissa år. Det finns alltså en osäkerhet i de uppgifter som vi redovisar men vi bedömer att storleksordningen på beloppen är någorlunda riktiga och ger en relativt god bild av de variabler som ingår i denna översiktliga beskrivning av pensionerna i Sverige.

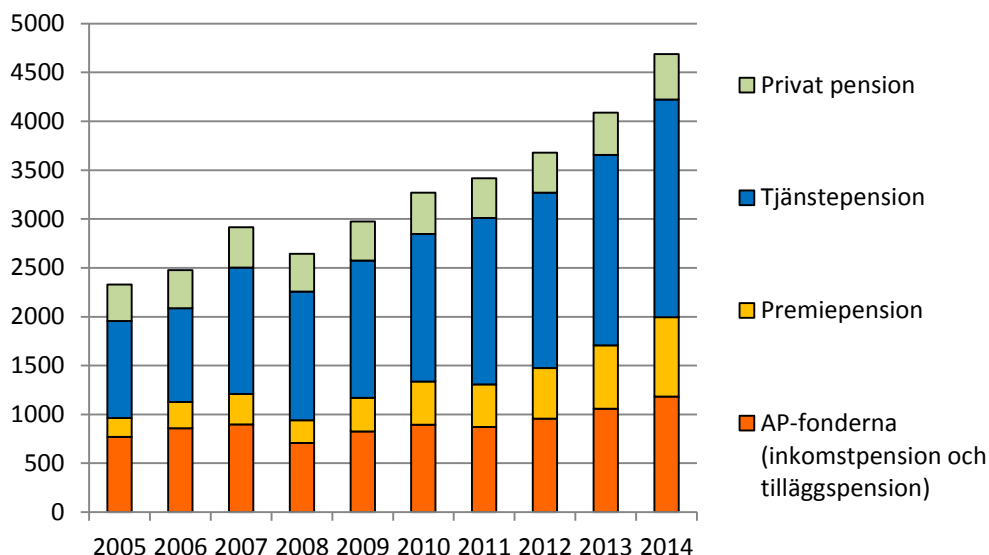
De data som ligger till grund för promemorian är hämtade från olika årgångar av Orange rapport (Pensionssystemets årsredovisning)¹. Uppgifter för tjänstepension och privat pension har i sin tur inhämtats från flera olika håll. I promemorians avsnitt Datakällor uppger vi de källor som använts de senaste åren och ger samtidigt en övergripande bild av de svagheter som finns i data. Bilaga 1 redovisar de data som promemorian baseras på.

Totalt förvaltad kapital

För år 2014 (2013) beräknas det förvaltade kapitalet för allmän pension, tjänstepension och privat pension uppgå till närmare 4 700 (4 100) miljarder kronor, cirka 2 400 (1 800) miljarder kronor mer än år 2005. Diagram 1 visar att premiepensionssystemet står för en betydande andel av det förvaltade kapitalet för den allmänna ålderspensionen. År 2014 var denna andel närmare 41 (38) procent. Diagrammet visar också den kraftiga nedgången i förvaltad kapital år 2008. Nedgången beror bland annat på att aktiekurserna föll kraftigt detta år.

¹ I Pensionsmyndighetens årliga redovisning av pensionssystemet, ”Orange rapport – pensionssystemets årsredovisning”, redovisas uppgifterna enbart för det senaste året. Rapporterna finns på Pensionsmyndighetens hemsida, <http://www.pensionsmyndigheten.se/Arsredovisningar.html>

2016-03-18

Dok.bet.
Version
Dnr/ref.**Diagram 1. Förvaltad kapital 31 december totalt och fördelat på inkomst-, premie-, tjänste- och privat pension, miljarder kronor**

År 2014 utgjorde tjänstepensionskapitalet cirka 48 procent av det totala förvaltade pensionskapitalet. Flertalet år under perioden 2005–2014 har tjänstepensionen svarat för närmare 50 procent av det totala förvaltade pensionskapitalet. Den främsta orsaken till att tjänstepensionens andel är så pass hög är att inkomstpensionssystemet är ett så kallat fördelningssystem med buffertfond och är därför inte fullt fonderat. Pensionsskulden är betydligt högre än kapitalet i AP-fonderna.

Inte heller tjänstepensionerna är fullt fonderade. Både för statsanställda och kommun- och landstingsanställda finns pensionsskulder för tjänstepension som inte är fonderade. Sveriges kommuner och landstings (SKL) beräkningar för 2014 visar att kommunernas och landstingens ofonderade pensionsskuld uppgick till sammanlagt 453 miljarder kronor ²

Vidare finns tjänstepensionslösningar i företag som avsätter pensioner i balansräkningen och på så vis behåller medlen inom företaget istället för att betala premier till ett försäkringsbolag. Inte heller i dessa företag görs alltså några fonderingar. Om bolaget för över pensionsmedel till en pensionsstiftelse kan medlen däremot fonderas. Kapital i pensionsstiftelser ingår dock inte i diagram 1.

² SKL:s beräkningar för 2014 visar att kommunernas avsättningar i balansräkning uppgick till 26 miljarder kronor medan skulden för ansvarsförbindelsen uppgick till 216 miljarder kronor. För landstingen beräknar SKL att motsvarande belopp uppgick till 63 miljarder respektive 148 miljarder kronor.

2016-03-18

Det fanns troligen ungefär 1000 miljarder kronor i pensionsskuld för tjänstepension år 2014 som inte var fonderat. För inkomstpensionssystemet var dock motsvarande belopp betydligt högre, ungefär 7 000 miljarder kronor³.

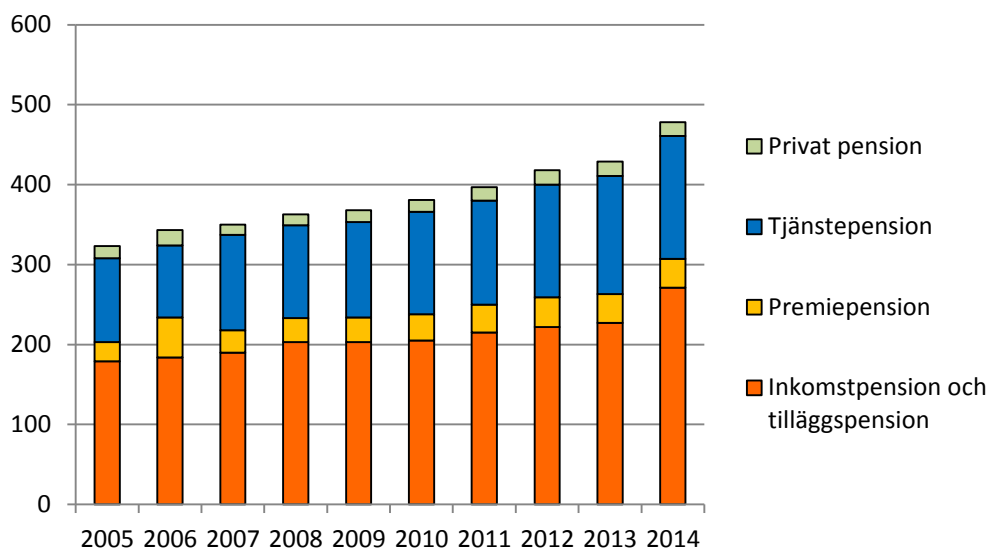
Totala pensionspremier

Som diagram 2 visar så har inbetalningarna, eller premierna, ökat över tid för samtliga pensionslag och beräknas uppgå till sammanlagt närmare 442 (430) miljarder kronor 2014 (2013). I kronor räknat har inbetalningarna till den allmänna pensionen ökat mest och uppgick till närmare 270 (drygt 260) miljarder kronor, varav premiepensionen utgjorde 36 (36) miljarder kronor. För tjänstepension och privat pension visar våra beräkningar att det åtminstone betalades in närmare 155 (150) miljarder kronor respektive 17 (18) miljarder kronor.

Som andel av de totala pensionspremierna utgjorde tjänstepensionen 35 procent 2014. Andelen har varierat mellan cirka 30–34 procent under perioden 2005–2014.

En jämförelse mellan åren 2007 och 2014 visar att inbetalningarna till privat pension ökade relativt mest med 31 procent, tätt åtföljd av tjänstepensionen som ökade med 29 procent. Inbetalningarna till allmän pension ökade med 24 procent. Premierna för avdragsgill privat pension kommer sannolikt att minska framöver eftersom avdragsrätten slopades från och med årsskiftet 2015/2016.

Diagram 2. ”Premier” för pension totalt och fördelat på inkomst-, premie-, tjänste- och privat pension, miljarder kronor

Det relativt höga beloppet för premiepension 2006 i diagram 2 beror på att detta år gjordes en ändring av de administrativa rutinerna vid årsskiftena. Det medförde en fördubblad redovisning av premieinkomsterna för år 2006 i Orange rapport.

³ Den totala skulden i inkomstpensionssystemet den 31 december 2014 var 8 141 (8 053) miljarder kronor. AP-fondernas värde var 1 184 miljarder. Skillnaden förklaras av att den del av pensionsskulden som inte är fonderad uppgick till cirka 7 000 kronor.

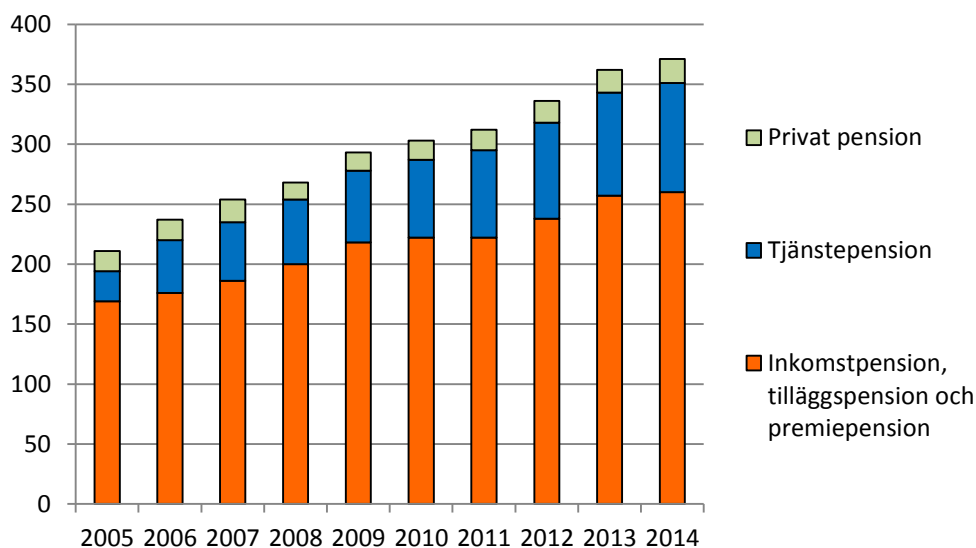
Inbetalningarna till avdragsgill privat pension kommer sannolikt att minska framöver eftersom avdragsrätten slopades från och med årsskiftet 2015/2016.

Total utbetald pension

De sammanlagda pensionsutbetalningarna har ökat från drygt 200 miljarder kronor 2005 till drygt 370 (360) miljarder kronor 2014 (2013), se diagram 3. I kronor räknat står förstas allmänna pension för den största ökningen. Däremot har utbetalningarna av tjänstepension ökat relativt mest eftersom de har fördubblats.⁴ Motsvarande öknings för allmän pension och privat pension uppgår till 54 procent och närmare 18 procent. Tjänstepensionens andel av de totala pensionsutbetalningarna har ökat, från 19 procent till 25 procent mellan åren 2006 och 2014.

Premiepensionen särredovisas inte i diagrammet beroende på att utbetalningarna för premiepensionen än så länge är förhållandevis små. År 2014 utbetalades knappt 5 (3) miljarder kronor i premiepension, vilket utgjorde cirka en procent (knappt en procent) av de totala utbetalningarna (inkluderar inkomstpension, tjänstepension och avdragsgill privat pension).

Diagram 3. Utbetald pension totalt och fördelat på inkomstgrundad allmän ålderspension, tjänstepension och privat pension, miljarder kronor

Beloppen för tjänstepension och privat pension inkluderar enbart personer som är 65 år eller äldre. För privat pension gäller detta från och med 2008. Det finns även motsvarande uppgifter i åldersgruppen 55 – 64 år att tillgå men vi har valt att inte

⁴ För tjänstepension verkar beloppet för 2005 vara något lågt, förmodligen beroende på bristfälliga underlag för detta år. Beloppet för tjänstepension för 2005 är troligen inte helt jämförbart med senare år. Tjänstepensionens relativa ökning beräknas därför för perioden 2006–2014, medan ökningen för allmän pension och privat pension gäller för 2005–2014.

2016-03-18

inkludera dem. Skälet är att vi vill belysa ”ålderspension” och vi har inte möjlighet att urskilja huruvida utbetalningar av andra försäkringar ingår i utbetalningarna av tjänstepensionen. För den privata pensionen krävs inget pensioneringssyfte för uttag men vi bedömer att det är mer troligt att den privata pensionen tas ut på grund av ålderspensionering ju äldre individen är. Vi har inte tillgång till andra åldersindelningar.

Som framgår av diagram 3 så minskar utbetalningarna av privat pension mellan åren 2007 och 2008. Åtminstone en del av förändringen kan sannolikt förklaras av de skilda underlagen, att från och med 2008 ingår enbart uppgifter för gruppen 65 år och äldre.

För tjänstepension verkar beloppet för 2005 vara något lågt, förmodligen beroende på bristfälliga underlag för detta år. Beloppet för tjänstepension för 2005 är troligen inte helt jämförbart med senare år.

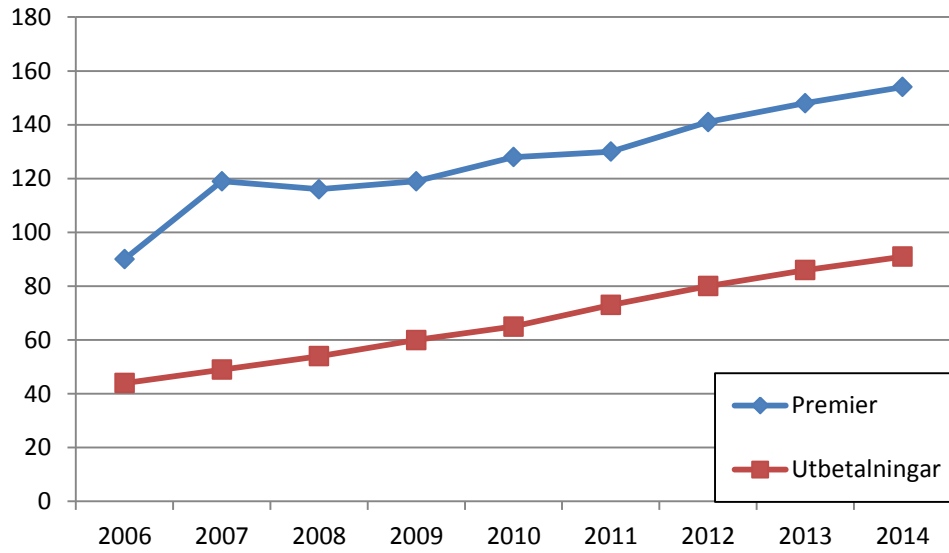
Jämförelse mellan premier och utbetalningar för tjänstepension

Tjänstepension svarar för en större andel av de samlade pensionsinbetalningarna än av de totala utbetalningarna. De flesta åren har andelen inbetald tjänstepension legat mellan 30 och 35 procent, medan andelen utbetald tjänstepension har ökat från 19 till 25 procent. Den relativt stora skillnaden mellan in- och utbetalningar är också en förklaring till att tjänstepensionens andel av utbetalningarna växer. En premieinbetalning ger upphov till en pensionsrättighet. Ökade inbetalningar medför således ökade pensionsrättigheter och så småningom ökade utbetalningar.

Skillnaden mellan in- och utbetalningar för tjänstepension visas i diagram 4. Eftersom intjänade pensionsrättigheter för tjänstepension ligger på en högre nivå än utbetalningarna kan man förvänta sig en fortsatt kraftig ökning av utbetalningarna för tjänstepension.

Skillnaderna är betydande trots att inbetalningar för alla tjänstepensioner inte ingår i vårt underlag. Exempelvis betalar inte företag premier i formell mening när pensionsavsättningarna förs över till pensionsstiftelse eller för medel avsatta i balansräkningen eftersom dessa avsättningar kreditförsäkras. En annan brist i vårt underlag är att vi inte inkluderar tjänstepensionsutbetalningar till personer under 65 års ålder. För vidare information om brister i data, se längre fram i promemorian.

Diagram 4. Premier och utbetalningar för tjänstepension, miljarder kronor

Datakällor

Data till diagrammen i promemorian är hämtade från olika årgångar av Orange rapport (Pensionssystemets årsredovisning)⁵. Uppgifter för tjänstepension och privat pension har i sin tur inhämtats från flera olika håll. I detta avsnitt uppger vi de källor som använts de senaste åren. Andra källor kan ha använts för tidigare år och det medför, som vi nämner ovan, att jämförelsen av variablerna över tiden inte blir helt rätt.

Allmän ålderspension

Allmän ålderspension består av förmånerna inkomstpension, tilläggspension, premiepension och garantipension. De tre förstnämnda förmånerna benämns gemensamt inkomstgrundad ålderspension eller inkomstgrundad allmän pension. Inkomstpension och tilläggspension ingår i inkomstpensionssystemet. Dessa förmåner finansieras från den allmänna pensionsavgiften och större delen av ålderspensionsavgiften (arbetsgivaravgift och egenavgift) och den statliga ålderspensionsavgiften. Avgifterna förs till Första–Fjärde AP-fonderna. Från dessa rekvireras medel för pensionsutbetalningarna. Premiepensionerna finansieras också via avgifter och dessa medel placeras i de fonder som ingår i premiepensionssystemet. Garantipension finansieras från statsbudgeten. Garantipension har inte tagits med i diagrammen ovan eftersom denna förmån inte är avgiftsfinansierad och inte fonderas. Andra förmåner som kan utbetalas till äldre är bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd och änkepension. Inte heller dessa förmåner redovisas i denna promemoria.

Tjänstepension

Tjänstepension kan utbetalas av följande olika kategorier av bolag/företag:

- ✓ Livförsäkringsbolag
- ✓ Tjänstepensionskassor
- ✓ Pensionsstiftelser
- ✓ Bolag/myndigheter som på uppdrag av stat eller kommuner avsätter medel till tjänstepension (hos SPV respektive KPA)
- ✓ Företag som till exempel gör pensionsavsättningar i sin balansräkning och därför behöver kreditförsäkra avsättningarna (när en pensionsstiftelse eller arbetsgivaren inte klara att fullgöra sitt pensionsåtagande)
- ✓ Arbetsgivare eller individer kan placera medel till tjänstepension vid sidan av de vanliga tjänstepensionssystemen (t.ex. tiotaggare)
- ✓ Egenföretagare som sparar i privata pensionsförsäkringar eller på annat sätt i stället för att vara anslutna till något tjänstepensionssystem skulle också kunna klassificeras som ett tjänstepensionssparande.

⁵ I Pensionsmyndighetens årliga redovisning av pensionssystemet, ”Orange rapport – pensionssystemets årsredovisning”, redovisas uppgifterna enbart för det senaste året. Rapporterna finns på Pensionsmyndighetens hemsida, <http://www.pensionsmyndigheten.se/Arsredovisningar.html>

2016-03-18

Fyra bolag är dominerande för tjänstepension:

1. Alecta för flertalet privatanställda tjänstemän
2. AMF för privatanställda arbetare
3. KPA för kommun- och lanstingsanställda
4. SPV för statsanställda

Statsanställda får också tjänstepension från "KÅPAN" som räknas som en tjänstepensionskassa. Många privatanställda tjänstemän får sina tjänstepensioner från tjänstepensionskassor och pensionsstiftelser.

De diagram som redovisas ovan är inte heltäckande för tjänstepension men de stora livförsäkringsbolagen liksom SPV och KPA ingår förstås i statistiken.

En tjänstepension kan vara avgiftsbestämd eller förmånsbestämd. Tendensen är att allt fler tjänstepensioner blir avgiftsbestämda.

Premier för tjänstepension

För livförsäkringsbolagen kommer uppgifterna från Svensk försäkring (f.d. Försäkringsförbundet). Underlaget till deras statistik kommer från Finansinspektionen. Enligt uppgift saknas en del mindre bolag.

För tjänstepensionskassor har premieinkomsterna beräknats.

SPV:s premieinkomster har hämtats från deras årsredovisning.

Avsättningar till tjänstepension som inte är premier, till exempel inom PRI-systemet, ingår inte. Överföringar till pensionsstiftelser ingår inte heller. Det finns ca 2 000 pensionsstiftelser men de flesta är små. Samtidigt är den pågående trenden för dessa stiftelser att de blir färre och större.

Utbetalningar av tjänstepension

Uppgifterna kommer från SCB:s tabell Personer 55 år och äldre efter ålder, kön och typ av pension. Den yngsta åldersgruppen i tabellen (55 – 64 år) har exkluderats. För tjänstepension blir utbetalningarna 91 (86) miljarder kronor år 2014 (2013) om denna åldergrupp exkluderas men närmare 106 (103) miljarder kronor inklusive denna åldergrupp.

Förvaltad tjänstepensionskapital

För livförsäkringsbolagen hämtas uppgifterna från Svensk försäkring. Underlaget till deras statistik kommer från Finansinspektionen. Enligt uppgift saknas en del mindre bolag.

För tjänstepensionskassor hämtas uppgift om balansomslutning från SCB.

Avsättningar för tjänstepension som inte är fonderade ingår inte i vår uppgift om förvaltad kapital. Belopp i pensionsstiftelser ingår inte heller i våra uppgifter om förvaltad kapital. Det kan nämnas att SPV i sin årsredovisning för 2014 anger att pensionsfordran på statsverket är 297 (300) miljarder kronor. Enligt PRI:s hemsida uppgår de försäkrade pensionsskulderna till cirka 180 miljarder kronor för 2014. Drygt 80 procent av beloppet avser ITP-planen. Resterande del utgörs av individuella pensionsutfästelser och andra kollektivavtal. En del av detta belopp finns i pensionsstiftelser. Eftersom det också finns andra pensionsskulder och avsättningar är

2016-03-18

Dok.bet.
Version
Dnr/ref.

det troligt att icke-fonderad pensionsskuld uppgick till ungefär 1000 miljarder kronor 2014.

Avdragsgillt privat pensionssparande

En person kan spara till sin ålderdom på många olika sätt, till exempel:

- Privat pensionsförsäkring
- Individuellt pensionssparande (IPS)
- Kapitalförsäkring eller investeringssparkonto
- Direktsparande i aktier och obligationer
- Aktiefonder och obligationsfonder etc.
- Bankkonton
- Kontanter
- Amortering av bostadslån

I promemorian ingår enbart avdragsgillt pensionssparande, dvs. de två första punkterna ovan. Det totala pensionssparandet är med all säkerhet betydligt högre men det finns inte tillgängliga uppgifter för annat privat pensionssparande.

Premier och förvaltad kapital för avdragsgillt privat pension

För livförsäkringsbolagen kommer uppgifterna från Svensk försäkring. Underlaget till deras statistik kommer från Finansinspektionen. Enligt uppgift saknas en del mindre bolag. Ovan.

Uppgifter om individuellt pensionssparande (IPS) återfinns i SCB:s finansmarknadsstatistik, avsnitt 7.15, tabell 1.

Utbetalningar av privat avdragsgill pension

Uppgifterna kommer från SCB:s tabell Personer 55 år och äldre efter ålder, kön och typ av pension. Den yngsta åldersgruppen i tabellen (55 – 64 år) har exkluderats. För privat pension blir utbetalningarna 20 (19) miljarder kronor exklusive denna åldersgrupp men närmare 23 (22) miljarder kronor inklusive denna åldersgrupp.

2016-03-18

Bilaga 1 – Dataunderlag

Inkomstgrundad allmän pension

Diagram B1: Data för inkomstpension, tilläggspension och premiepension, miljarder kronor, per den 31/12 respektive år

	<i>Inbetalda premier</i>	<i>Förvalt kapital</i>	<i>Utbetalningar</i>
2005	203	962	169
2006	234	1 127	176
2007	218	1 209	186
2008	233	940	200
2009	234	1 171	218
2010	238	1 338	222
2011	250	1 306	222
2012	258	1 473	238
2013	263	1 706	257
2014	271	1 997	260

Diagram B2: Data för premiepension, miljarder kronor, per den 31/12 respektive år (beloppen ingår i tabell B1 ovan)

	<i>Inbetalda premier</i>	<i>Förvalt kapital</i>	<i>Utbetalningar</i>
2005	24	193	0
2006	50	269	0
2007	28	311	0
2008	30	233	1
2009	31	344	1
2010	33	443	1
2011	35	434	2
2012	37	515	2
2013	36	648	3
2014	36	812	5

2016-03-18

Dok.bet.
Version
Dnr/ref.

Tjänstepension

Diagram B3: Data för tjänstepension, miljarder kronor, per den 31/12 respektive år

	<i>Inbetalda premier</i>	<i>Förvaltad kapital</i>	<i>Utbetalningar</i>
2005	105	994	25
2006	90	960	44
2007	119	1 295	49
2008	116	1 316	54
2009	119	1 403	60
2010	128	1 509	65
2011	130	1 705	73
2012	141	1 795	80
2013	148	1 948	86
2014	154	2 227	91

Avdragsgillt privat pensionssparande

Diagram B4: Data för avdragsgillt privat pensionssparande, miljarder kronor, per den 31/12 respektive år

	<i>Inbetalda premier</i>	<i>Förvaltad kapital</i>	<i>Utbetalningar</i>
2005	15	373	17
2006	19	390	17
2007	13	410	19
2008	14	387	14
2009	15	402	15
2010	15	423	16
2011	17	406	17
2012	18	412	18
2013	18	433	19
2014	17	465	20